

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри психології  
діяльності в особливих умовах

Ліна ПЕРЕЛИГІНА

(підпис)

“ 24 ” червня 2019 року

## СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### «ПСИХОТРАВМАТОЛОГІЯ»

циклу загальної (обов'язкової) підготовки  
за третім (доктора філософії) рівнем вищої освіти  
галузь знань 0.5 «Соціальні та поведінкові науки»  
за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»

Силабус розроблено згідно робочої програми навчальної дисципліни.

Рекомендовано кафедрою психології діяльності в особливих умовах на:

2019-2020 навчальний рік                      Протокол від «21» червня 2019 року № 11

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ \_\_\_\_\_ Ліна ПЕРЕЛИГІНА  
(підпис)

20\_\_-20\_\_ навчальний рік                      Протокол від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року № \_\_

Перезатверджено. Начальник кафедри ПДОУ \_\_\_\_\_ Ліна ПЕРЕЛИГІНА  
(підпис)

20\_\_-20\_\_ навчальний рік                      Протокол від «\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ року № \_\_

2019 рік

## 1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психотравматологія» спрямовані на формування аналізу посттравматичного стресового розладу, що існують у психологічній науці, особливості надання допомоги особам із посттравматичними стресовими розладами. Отримані знання допомагають розвинути практичні вміння, що забезпечує творчість та ініціативу в професійній діяльності.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне слухачами системою знань про психотравматологію в системі наукових знань.

Курс передбачає розглянути та засвоїти основні психологічні поняття, що сприятиме оптимізації процесу майбутньої професійної діяльності.

Набуті знання також формують особистість майбутнього науковця.

## 2. Інформація про викладача

Загальна інформація	Балабанова Любов Матвіївна, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, доктор психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 434. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	Liubov Balabanova <balabanova05@gmail.com>
Наукові інтереси*	
Професійні здібності*	

\* – заповнюється за бажанням НПП.

## 3. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 434. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

## 4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

*Пререквізити:* теоретико-методологічні проблеми психології діяльності в особливих умовах, психологія поведінки людини в екстремальних ситуаціях, психологічна безпека персоналу екстремальних

видів діяльності, проблеми психологічної реабілітації.

*Постреквізити:* виконання та захист дисертаційної роботи.

## **5. Характеристика навчальної дисципліни**

*Метою викладання навчальної дисципліни «Психотравматологія» є оволодіння слухачами теоретичними знаннями з наукового вивчення змін соціальнопсихобіологічних типів реагування, психопатологічних явищ: невротичних реакцій і станів, посттравматичних та соціально стресових розладів, депресій, психосоматичних і ендореактивних станів, які виникають під впливом багатьох психобіосоціальних факторів.*

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Психотравматологія» є

- вивчення понятійного апарату дисципліни;
- вивчення критеріїв посттравматичного стресового розладу;
- аналіз теоретичних та емпіричних досліджень з проблеми психотравматології в історичному контексті з метою формування комплексних представлень про феномен у професійній свідомості слухачів;
- розгляд теоретичних моделей посттравматичного стресу як умови для розуміння причин, механізмів формування та феноменологічних особливостей явищ, а також подальшого їх перебігу в організації психодіагностичній та консультативній роботі практичного психолога;
- формування у слухачів умінь та навичок діагностичної та психотерапевтичної роботи з особами з посттравматичними стресовими розладами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути та отримати:

### **знання:**

- ключових понять предмета, структури і принципів психотравматології як навчальної дисципліни;
- основних методів, що використовуються в психотравматології;
- феноменологію психічної травми та посттравматичного стресового розладу;
- основні підходи до аналізу посттравматичного стресового розладу, що існують у психологічній науці;
- специфічну інформацію (умови, методи та методики з урахуванням індивідуальних особливостей) про особливості надання допомоги особам із посттравматичними стресовими розладами.

### **уміння:**

- аргументовано викласти власні погляди на актуальні проблеми "психотравматологія";
- визначати її предмет та завдання;
- надавати екстрену психологічну допомогу в надзвичайних ситуаціях з урахуванням когнітивних, емоційних та поведінкових особливостей особистості;

- диференціювати посттравматичні стресові розлади від інших видів психічних порушень.

**мати навички:**

- аналізу психологічних першоджерел (літератури);
- збору, обробки та інтерпретації психологічної інформації;
- організації власної навчально-професійної діяльності.

**комунікацію:** здатність аргументовано викласти власні погляди на актуальні проблеми психологічної безпеки особистості, аналізувати психологічні загрози у соціальній сфері;

**автономію та відповідальність:** готовність до використання психологічних знань при реалізації професійних функцій, а також різних методів діагностики психологічних загроз на рівні індивіда, соціальної групи.

**1.4. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти:**

- Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей;

- Здатність використовувати та розробляти психологічні способи подолання фахівцями ризиконебезпечних професій кризових та екстремальних ситуацій;

- Здатність аналізувати та систематизувати інформацію щодо вивчення психологічних умов та шляхів встановлення відповідності особистісних якостей фахівців ризиконебезпечних професій вимогам діяльності в екстремальних умовах.

*Результати навчання:*

- володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі психології діяльності в особливих умовах, бути здатним застосовувати їх до професійної діяльності на межі предметних галузей.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Денна форма навчання
Рік підготовки	1-й
Семестр	2-й
Обсяг кредитів ЄКТС	4
Загальна кількість годин	120 год.
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	24 год.
Лабораторні	0 год.
Самостійна робота	76 год.
Вид підсумкового контролю	диф. залік

## 6. Календарно-тематичний план викладання дисципліни

Тривалість академічної години в Університеті становить 40 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин, що триває 80 хвилин без перерви.

Тиждень навчання	Тема та її зміст	Вид навчальних занять
<b>2 семестр</b>		
<b>Модульний контроль № 1</b>		
1	<b>Тема 1. Основні цілі та завдання психотравматології</b> 1.1. Психотравматологія: поняття, предмет, задачі. 1.2. Структура та основні напрями психотравматології. 1.3. Методологія і методи психотравматології. 1.4. Історія розвитку психотравматології. 1.5. Травма: визначення, характеристика. Проблема "травми" у соціально-психологічній літературі.	Лек. – 2 год. ПЗ. – 2 год. СР – 6 год.
2	<b>Тема 2. Загальні питання етіопатогенеза психічних розладів у психотравматології</b> 2.1. Вивчення соціально детермінованих психічних розладів. 2.2. Області вивчення адаптаційних реакцій, пограничних розладів. 2.3. Етіопатологія психогенних психічних розладів та факторів, які сприяють розвитку психогенних психічних розладів.	Лек. – 2 год. ПЗ. – 2 год. СР – 8 год.
3-4	<b>Тема 3. Організаційно-правові аспекти психотравматології</b> 3.1. Поняття та види екстреної психологічної допомоги. 3.2. Поняття «психічна реальність». Патологічна психічна реальність. 3.3. Організація на державному (правовому) рівні надання екстреної психологічної допомоги.	Лек. – 2 год. ПЗ. – 4 год. СР – 10 год
5-6	<b>Тема 4.-5. Лікувально-реабілітаційний та профілактичний аспекти в психотравматології</b> 4.1. Сутність та види допомоги особам, що переживають та пережили психічну травму. 4.2. Надання екстреної допомоги при психічній травмі. 4.3. Психологічне, психотерапевтичне супроводження постраждалого з глибокими особистісними	Лек. – 4 год. ПЗ. – 4 год. СР – 12 год (МКР)

	переживаннями	
<b>Модульний контроль № 2</b>		
8-12	<p><b>Тема 6. Психічні реакції: Простий страх, тривога</b></p> <p>6.1. Типові реакції на небезпеку що виникають при надзвичайних ситуаціях.</p> <p>6.2. Поняття «страх» та його типи. Типова реакція на небезпеку.</p> <p>6.3. Поняття «тривога» та її місце в психотравматології.</p> <p>6.4. Форми тривоги: ситуативна тривога, тривога очікування, постстресова тривога.</p> <p>6.5. Феноменологія стреса.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 6 год.</p>
12-18	<p><b>Тема 7. Реакції та стани: Вина, реакція втрати, переживання втрати при розведенні. Суїцидальність. Психогенні сексуальні порушення</b></p> <p>7.1 Психоадаптаційні та психодезадаптаційні стани.</p> <p>7.2. Психодезадаптаційні стани клінічного рівня по Семке В.Я.</p> <p>7.3. Почуття провини при порушенні значимих для нього норм.</p> <p>7.4. Горе та втрата. Нормальна та патологічна реакція втрати.</p> <p>7.5. Суїцид при дії на особистість психотравмуючих факторів.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 4 год.</p> <p>СР – 4 год.</p>
18-22	<p><b>Тема 8. Згвалтування</b></p> <p>8.1. Психогенні сексуальні порушення.</p> <p>8.2. Психічні реакції та стадії згвалтування.</p> <p>8.3. Психічна реакція на згвалтування. Стадії та реакції.</p> <p>8.4. Реактивний синдром згвалтованих по Берджессу і Холмстеру.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 10 год.</p>
	<p><b>Тема 9. Адаптаційні (ситуаційні, невротичні), пов'язані зі стресом розлади</b></p> <p>9.1. Види розладів (по Семке В.Я., 1999).</p> <p>9.2. Депресія невротичного рівня.</p> <p>9.3. Невроз, як хворобливий стан</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>СР – 10 год</p>
	<p><b>Тема 10. Реактивні стани та психози</b></p> <p>10.1. Афективно-шокові психогенні реакції, стани.</p> <p>10.2. Реактивна депресія.</p> <p>10.3. Реактивні бредові психози.</p> <p>10.4. Параноїд в умовах депривації та інших параноїдів. Синдром Ганзера.</p>	<p>Лек. – 2 год.</p> <p>ПЗ – 2 год.</p> <p>(МКР)</p> <p>СР – 10 год</p>
Всього		120 годин

Примітка: Лек. – лекція; ПЗ – практичне заняття; Сем. – семінарське заняття; МКР – модульна контрольна робота; СР – самостійна робота.

## 7. Список рекомендованої літератури

### Базова

1. Столяренко Л.Д.. Психология личности: учебное пособие по специальности / Л. Д. Столяренко, С. И. Самыгин. - Ростов-на-Дону: Феникс, - 2014 .- 574 с.
2. Психология состояний : учебное пособие для студентов высших учебных заведений [А. О. Прохоров, М. Е. Валиуллина, Г. Ш. Габдреева и др.] ; под ред. проф. А. О. Прохорова. - Москва: Когито-Центр, - 2011. - 623 с.
3. Физиологические основы психической деятельности: Учебное пособие / Р.И. Айзман, С.Г. Кривошеков. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 192 с

### Додаткова

1. Клиническая психиатрия. Избранные лекции: Учебное пособие / Л.М. Барденштейн и др.; Под ред. Л.М. Барденштейна и др. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2014. - 432 с.
2. Погодин, И. А. Психотерапия, фокусированная на диалоге [Электронный ресурс] : учеб. пособие / И. А. Погодин. - М. : Флинта : НОУ ВПО 'МПСИ', 2010. - 279 с.
3. Психология воспитания стрессовладающего поведения: Учебное пособие /Н.П.Фетискин - М.: Форум, НИЦ ИНФРА-М, 2015. - 240 с

## 8. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання з дисципліни «Психотравматологія» здійснюється за накопичувальною бально-рейтинговою системою, основною метою якої є регулярна й комплексна оцінка результатів навчальної діяльності та сформованості компетентностей.

Оцінювання компетентностей здобувачів здійснюється з використанням трьох шкал:

- перша – національна (традиційна) – 4-бальна (чотирибальна);
- друга – рейтингова шкала оцінювання – ЄКТС;
- третья – накопичувальна шкала – 100-бальна.

## Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
<b>I. Поточний контроль</b>				
Модуль № 1	Лекції	5	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	6	2	12
	Модульна контрольна робота*	1	20	20
Разом за модуль № 1				32
Модуль № 2	Лекції	5	0	0
	Семінари	0	0	0
	Практичні заняття*	6	2	12
	Модульна контрольна робота*	1	20	20
Разом за модуль № 2				32
Разом за поточний контроль				64
II. Індивідуальна самостійна робота				10
III. Письмовий диф. залік				26
Разом за всі види навчальної роботи				100

\* – обов'язкові види навчального контролю.

Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів:

- поточного контролю роботи здобувача впродовж семестру;
- підсумкового контролю успішності.

*Поточний контроль* проводиться на кожному семінарському та практичному занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

*Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 2 балів):*

2 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.



*Модульна контрольна робота* є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох питань. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відобразити вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

*Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів):*

20 балів – правильно виконані всі завдання з дотриманням всіх вимог до виконання;

16-12 балів – правильно виконані чотири завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені негрубі орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

12-8 балів – виконані три завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

8-4 бали – виконані два завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

4-1 бал – виконане одне завдання, але недостатньо обґрунтовані відповіді, припущені орфографічні, пунктуаційні та стилістичні помилки;

0 балів – відповідь відсутня.

*Індивідуальна самостійна робота* є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самостійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату або презентації.

*Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів (оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів):*

10 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;

9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;

8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу;

7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу;

6 балів – здобувач виконав лише від 70% до 79% від загального обсягу;

5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу;

4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;

3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу;

2 бали – обсяг виконаних завдань складає від 10% до 19% від загального обсягу;

1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 10% від загального обсягу;

0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

*Перелік рекомендованих завдань для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:*

1. Охарактеризуйте дискурсивні практики соціалізації особистості.
2. Проаналізуйте типологію психологічних травм.
3. Які поняття входять до проблемного кола психотравматології.
4. Охарактеризуйте трансгенераційний підхід в психотравматології.
5. Проблематика психологічної травматизації в психіатрії.
6. Фактори що сприяють розвитку психогенних психічних розладів.
7. Метод «дисенсібілізації» в психотравматології
8. Почуття провини при порушенні значимих для нього норм.
9. Проаналізуйте горе та втрата. Нормальна та патологічна реакція втрати.
10. Переживання та допомога у зв'язку з втратою місця роботи.
11. Охарактеризуйте особливості станів помираючої людини.
12. Охарактеризуйте невротична реакція та її перебіг.
13. Проаналізуйте види невротичних реакцій по Семке В.Я.
14. Дайте визначення депресія невротичного рівня.
15. Охарактеризуйте невротична іпохондрія.

*Підсумковий контроль* успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі письмового екзамену.

Кожен варіант контрольної роботи складається з трьох завдань-теоретичні питання. Відповіді на поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою,

зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

*Критерії оцінювання знань здобувачів на диф. заліку (оцінюється від 0 до 26 балів):*

20-26 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

15-20 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

7-14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

1-6 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

*Перелік теоретичних питань для підготовки до диф. заліку:*

Модуль 1.

1. Психотравматологія: поняття, предмет.
2. Задачі психотравматології.
3. Структура та основні напрями психотравматології
4. Травма: визначення, характеристика.
5. Проблема "травми" у соціально-психологічній літературі.
6. Дискурсивні практики соціалізації особистості.
7. Типологія психологічних травм.
8. Які поняття входять до проблемного кола психотравматології.
9. Самоорганізація системи відносин Мозок-Світ.
10. Поняття «психічна реальність».
11. Патологічна психічна реальність.
12. Трансгенераційний підхід в психотравматології.
13. Проблематика психологічної травматизації в психіатрії.
14. Фактори що сприяють розвитку психогенних психічних розладів.
15. Психогенія – як головний системоутворюючий фактор.
16. Дія психогенії в структурі особистості.
17. Метод «дисенсибілізації» в психотравматології.

18. Основні клінічні прояви психогенно викликаного невротичного прояву в залежності від регістру психічної діяльності.
19. Етапи розвитку дезадаптивних станів.
20. Впровадження психотравматології в сучасних українських реаліях.
21. Надання екстреної психологічної допомоги при психологічній травмі.

## Модуль 2.

1. Поняття «страх» та його типи. Типова реакція на небезпеку.
2. Поняття «тривога» та її місце в психотравматології.
3. Форми тривоги: ситуативна тривога, тривога очікування, постстресова тривога.
4. Феноменологія стреса.
5. Психоадаптаційні та психодезадаптаційні стани.
6. Психодезадаптаційні стани клінічного рівня по Семке В.Я.
7. Почуття провини при порушенні значимих для нього норм.
8. Горе та втрата. Нормальна та патологічна реакція втрати.
9. Переживання та допомога у зв'язку з втратою місця роботи.
10. Особливості станів помираючої людини.
11. Суїцид при дії на особистість психотравмуючих факторів.
12. Психогенні сексуальні порушення.
13. Психічна реакція на згвалтування. Стадії та реакції.
14. Реактивний синдром згвалтованих по Берджессу і Холмстеру.
15. Невротична реакція та її перебіг.
16. Види невротичних реакцій по Семке В.Я.
17. Депресія невротичного рівня.
18. Невротична іпохондрія.
19. Невроз, як функціональний стан.
20. Істеричний невроз.
21. Неврастенія, як одна з найпоширеніших форм неврозу.

Отримані здобувачем бали за накопичувальною 100-бальною шкалою оцінювання знань переводяться у національну шкалу та в рейтингову шкалу ЄКТС згідно з таблицею.

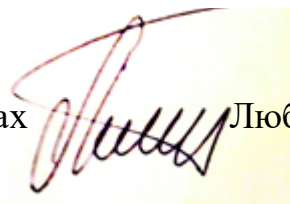
Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами з навчальної дисципліни

Накопичувальна 100-бальна шкала	Рейтингова шкала ЄКТС	Національна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

### 9. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).
3. Сумлінне виконання модульних контрольних робіт на основі самостійного опрацювання теоретичного і практичного курсу дисципліни.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Розробник:  
професор кафедри  
психології діяльності в особливих умовах



Любов БАЛАБАНОВА